

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

КУРСОВА РОБОТА

З дисципліни

«Економічна теорія»

на тему:

«Грошова пропозиція та інфляція»

Виконала:

студентка групи МУН-21

Гупало Оксана

Керівник:

доц. Новак Ю.Р.

Тернопіль - 2016

Виконала:

студентка групи МУН-21

Гупало О.В.

науковий керівник:

Новак Ю.Р.

Курсова робота на тему:

Грошова пропозиція та інфляція

План:

Вступ

1. Сутність грошової пропозиції та інфляції.
2. Аналіз формування інфляції.
3. Особливості антиінфляційної політики.

Висновок

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
Сутність грошової пропозиції та інфляції.....	5
Аналіз формування інфляції.....	12
Особливості антиінфляційної політики.....	20
Висновки.....	25
Список використаної літератури.....	27

Вступ

Тема даної курсової роботи є актуальною протягом багатьох століть. Як вважають науковці, інфляція – це економічна хвороба, з якою не так легко боротися. Чим більше запущена інфляційна проблема, тим важче державі її вирішити, а, отже, і тим більші антиінфляційні заходи потрібно приймати.

Актуальність даної теми обумовлена як великою цікавістю з боку вчених, так і її недостатнім вивченням, адже, для кожної економіки країни характерні різні її прояви. Тому цю проблему варто розглядати окремо в розрізі кожної країни. Розглядання питань, пов'язаних з даною тематикою має як теоретичну, так і практичну цінність. Тому перша частина мого дослідження побудована на теоретичних засадах, де розглянуто сутність пропозиції грошей та інфляції, види, причини виникнення та наслідки, а друга частина складається з практичної частини, де відбувається аналіз інфляційних процесів в Україні.

Над цією темою працювало багато вчених, а саме: Кейнс, що визначив інфляцію як елемент макроекономічної теорії, М. Фрідман вважав, що інфляція – це стійке та безперервне зростання цін. Загалом, теоретичну основу цього явища сформували Пігу, Рікардо, Фішер, Юма. Варто згадати К. Макконелла, П. Самуельсона, В. Нордхауса – зарубіжних науковців, які займаються розробкою антиінфляційної політики. Серед вітчизняних та російських науковців потрібно відзначити В. Беседіна, А. Гальчинського, А. Іларіонова, О. Мельник.

Мета дослідження: Визначення закономірностей між грошовою пропозицією та розвитком інфляції.

Завдання:

- Розкрити сутність грошової пропозиції та інфляції;
- Проаналізувати формування інфляції;
- Дослідити особливості антиінфляційної політики.

Об'єктом даного дослідження є грошова пропозиція та інфляційні процеси.

Предметом даного дослідження є прояви інфляції в Україні.

1. Сутність грошової пропозиції та інфляції

У загальному розумінні, пропозиція грошей – це процес створення додаткових платіжних коштів, які надходять до каналів готівкового і безготівкового обігу. Формування грошей, з теоретичної точки зору, закладені у концепції монетаристів. Погляди Кейнса і погляди монетаристів про пропозицію грошей є дещо схожими. Проте, у них різне бачення того, як впливає збільшення грошової маси на виробництво і яке місце держави у регулюванні пропозиції грошей. Як вважав Кейнс, пропозиція грошей пропорційно зростає до збільшення грошової маси. Внаслідок цього виникає зниження відсотка. Від його падіння залежить зростання суспільного виробництва та нарощування інвестиційного процесу. Монетаристи ж вважають, що на суспільне виробництво впливає уже своєю зміною грошова маса. Дж. Кейнс вважав, що держава – це необхідний елемент у створенні державних грошей. Вона перетворює неефективний попит в ефективний. Зважаючи на проблему безробіття, соціальні і політичні суперечності, спад виробництва, зниження добробуту населення, таке бачення було правильним. Проблема інфляційних процесів при такому зростанні грошової пропозиції не мала великого значення.

Монетаристи розглядали теорію економічного циклу, яка полягала у стабільному попиті на готівку та нестабільну пропозицію грошей. Вони вважали, що тоді, коли банк країни здійснює надмірну емісію грошей – настає інфляція, а коли кількості грошей буде недостатньо – виникає криза неплатежів. Тому при зіштовхуванні стабільного попиту на гроші та їх нестабільної пропозиції виникає важка економічна ситуація. Такий висновок М. Фрідмен зробив на основі узагальнення статистичних даних про взаємозв'язок між змінами темпів зростання грошової маси й циклічними коливаннями. Фрідмен виявив, що, якщо співставити зміну грошової маси і дохід протягом 20 економічних циклів, то зміни грошової пропозиції випереджають зміну обсягу доходу на кілька місяців на усіх стадіях економічного циклу. Поворотні пункти у динаміці грошової маси незмінно передували поворотним точкам економічного циклу.

Отже, виходячи з цього аналізу, можна сказати, що зміна зростання грошової маси є причиною економічної циклічності. Економічний спад взаємопов'язаний зі зниженням темпів зростання грошової маси і навіть із зменшенням їх пропозиції, порівняно з попитом. Тому в історії економіки можна зустріти такі випадки, коли зменшення пропозиції грошей призводило до економічного краху.

Судячи з цього, Фрідмен вважає, що внаслідок неправильної грошово-кредитної політики держави виникають кризові явища. Неплатежі за угодами, падіння виробництва, безробіття – усе це є наслідком «Великої депресії». В основі монетарного циклу лежить зміна обсягу номінального національного доходу, це передує тому, що інфляція та економічна криза зумовлені нестабільною поведінкою грошової пропозиції.

Для формування грошової пропозиції та регулювання грошового обігу в країні Центральний банк використовує грошову базу, банківські резерви та грошово-кредитний мультиплікатор.

Грошова база – це кількість резервних грошей банківської системи, на основі якої через мультиплікатор формується пропозиція грошей.

Обов'язкові банківські резерви є часткою банківських депозитів та інших пасивів, яка повинна зберігатись у формі касової готівки комерційних банків та інших депозитів у центральному банку.

За допомогою грошово-кредитного мультиплікатора визначається взаємозв'язок між масою грошей в обігу та банківськими резервами. Грошовий мультиплікатор – це величина коефіцієнта на яку збільшується кількість грошей в обігу завдяки операціям на монетарному ринку.

Якщо відбувається диспропорція між грошовою масою в обігу та потребою її в країні, а саме випуск надлишкової емісії грошей – виникає інфляція. В економічній теорії немає єдиного трактування цього складного явища, тому втчизняні вчені розглядають декілька.

Інфляція – процес знецінення грошей, внаслідок надмірної емісії та переповнення каналів обігу надмірною грошовою масою [3, с. 199].

Інфляція – процес знецінення грошей та загальне підвищення цін на товари та послуги, внаслідок надмірної емісії та переповнення каналів обігу грошовою масою, яка виявилась не забезпеченою економічними благами [4, с. 121].

Інфляція – знецінення грошей, внаслідок надмірного зростання їх маси в обороті, що виявляє себе через зростання цін [6, с. 129].

Інфляція – тривале і швидке знецінення грошей, унаслідок надмірного зростання їх маси в обороті [8, с. 193].

Інфляція – порушення грошового обігу, що виявляється у переповненні грішми сфери обігу [11, с. 164].

Найбільш загальне, традиційне визначення інфляції - переповнення каналів обігу грошовою масою понад потреби товарообігу, що викликає знецінення грошової одиниці і відповідно зростання товарних цін.

Однак, це визначення не можна вважати повним. Інфляція не може бути зведена лише до грошового чинника. Це складне соціально-економічне явище, що виникло в результаті багатьох диспропорцій у різних сферах життя. Під час інфляції ціни на одні товари і послуги можуть зростати, а на інші – ні. Тому інфляція означає зростання загального рівня цін, що вимірюється індексом цін.

Інфляція зумовлена комплексом внутрішніх та зовнішніх причин. До зовнішніх причин можна віднести:

- падіння курсу на національну грошову одиницю, в співвідношенні до інших валют;
- взаємозв'язок внутрішніх і зовнішніх економік. Наявність інфляції в інших країнах впливає на динаміку внутрішніх товарних цін через ціни імпортованих товарів;
- валютна зовнішньоторгівельна політика держави та стан платіжного балансу.

До внутрішніх чинників можна віднести такі:

- дефіцит державного бюджету. Якщо він покривається позиками центрального банку країни, кількість грошей в обігу різко зростає, що веде до інфляції;

- витрати на військові цілі. Вони викликають величезне зростання грошової маси без відповідного товарного покриття;

- витрати на соціальні цілі. Індксація зарплати, виплата різних допомог, в тому числі по безробіттю, різних доплат, що веде до збільшення кількості готівки в обігу і підсилює інфляцію;

- інфляційні очікування. Коли починається інфляція, населення планує свою поведінку в очікуванні подальшого зростання цін. Воно починає купувати товари понад свої поточні потреби. Попит починає стимулювати пропозицію, що підсилює зростання цін.

- порушення в структурі: диспропорції між попитом і пропозицією, доходами і витратами;

- кредитне перенасичення. Збільшення банківського кредитування понад потреби населення, що викликає емісію безготівкових грошей;

- надмірні інвестиції в галузі, що не дають відповідного прибутку.

В сучасній економічній літературі можна зустріти велику кількість класифікаційних видів інфляції. Найбільш оптимальною є класифікація інфляції за 4-ма ознаками.

Види інфляції

Таблиця 1

Залежно від типу економічної системи	Залежно від можливості передбачити зростання цін	За темпами знецінення грошей	За чинниками, що спричиняють інфляційний процес
Прихована	Очікувана	Повзуча	Інфляція попиту
Відкрита	Неочікувана	Галопуюча	Інфляція витрат
		Гіперінфляція	

Примітка: складено автором на основі джерела [4].

Залежно від можливості передбачення зростання цін розрізняють очікувану і неочікувану інфляцію. Очікувана інфляція є запланована державою, тому вона не загрожує економічній ситуації. Неочікувана інфляція є непередбачуваною, що виникає внаслідок змін у сукупному попиті та сукупній пропозиції. Як наслідок –

різке підвищення цін, що негативно впливає на податкову систему та грошовий обіг.

Залежно від типу економічної системи розрізняють приховану і відкриту інфляцію. Прихована інфляція – це не підвищення цін, а дефіцит товарів. Таке явище відбувається, якщо присутня нерівновага між попитом і пропозицією грошей в економіці, де держава контролює виробництво і ціни.

Відкрита інфляція відбувається при нерівновазі між суспільним попитом і пропозицією. Вона характеризується підвищення цін. Відбувається деформація ринкової системи, проте, її руйнування не відбувається.

За темпом знецінення грошей інфляція поділяється на повзучу, галопуючу та гіперінфляцію. Повзуча спостерігається тоді, коли темпи зростання цін не перевищують 10% на рік. Галопуючу інфляцію можна спостерігати тоді, коли темпи зростання цін досягають 10-100% на рік. Для гіперінфляції характерним є надзвичайне зростання темпів цін – понад 100% на рік.

Інфляція попиту – це порушення рівноваги між пропозицією і попитом, збоку попиту. Наприклад, збільшення заробітної плати веде до збільшення попиту та грошей в обігу, на який виробники не можуть реагувати. Збільшення попиту на засоби виробництва при майже повній завантаженості виробничих потужностей також веде до диспропорції між попитом і пропозицією. Це призводить до дефіциту ресурсів та завищення цін.

Інфляція пропозиції – це зростання цін, внаслідок збільшення витрат виробництва чи зменшення сукупної пропозиції. Підвищення витрат на одиницю продукції скорочує прибуток та обсяг товару, який фірма готова запропонувати при існуючому рівні цін. Таким чином, скорочується пропозиція товарів чи послуг, а отже виникає зростання цін.

Загалом, на практиці важко відрізнити ці два типи інфляції, адже вони схожі між собою та тісно взаємопов'язані.

Соціально-економічні наслідки інфляції є дуже різноманітними. Невеликі її темпи сприяють зростанню цін і норми прибутку. У міру поглиблення, інфляція

перетворюється на серйозну перешкоду для відтворення, загострює економічну і соціальну напруженість у суспільстві.

У світовій практиці соціально-економічні наслідки інфляції виражаються в:

- перерозподілі доходів між групами населення, сферами виробництва, регіонами, господарюючими суб'єктами, між боржниками і позичальниками;
- знеціненні грошових накопичень населення;
- нерівномірному зростанні цін;
- деформації споживчого попиту через прагнення перетворити знецінені гроші в товари і валюту;
- зниженні економічної активності, зростання безробіття;
- активному розвитку тіньової економіки;
- зниженні купівельної спроможності національної валюти і спотворенні її реального курсу стосовно інших валют;
- загостренні соціальних суперечностей в суспільстві.

Інфляція, будучи основним дестабілізуючим фактором ринкової економіки, значно впливає на динаміку економічного розвитку країни і рівень життя населення. Інфляція веде до порушення процесу відтворення у всіх ланках - як в сфері виробництва, так і в сфері обігу. Разом з тим інфляція не лише підриває економічне зростання всередині країни, а й негативно впливає на міжнародні валютні відносини. Таким чином, інфляція – це не лише проблема певної економіки, внутрішньої, це проблема світового масштабу, що слугує руйнівним чинником міжнародних валютних відносин.

У період інфляції знижуються поточні реальні доходи споживачів, що свідчить про погіршення щоденних показників їх добробуту. Ззовні здається, що в умовах відкритої інфляції положення споживачів більш благополучно, ніж при прихованій інфляції - немає дефіциту товарів і здійснюються компенсаційні заходи. Насправді добробут населення все одно знижується.

В періоди активної інфляції спостерігається загальне уповільнення економічного розвитку. Оскільки передбачити рух цін і витрат практично

неможливо, підприємці вважають за краще утримуватися від великих капітальних витрат з тривалими термінами окупності.

2. Аналіз формування інфляції

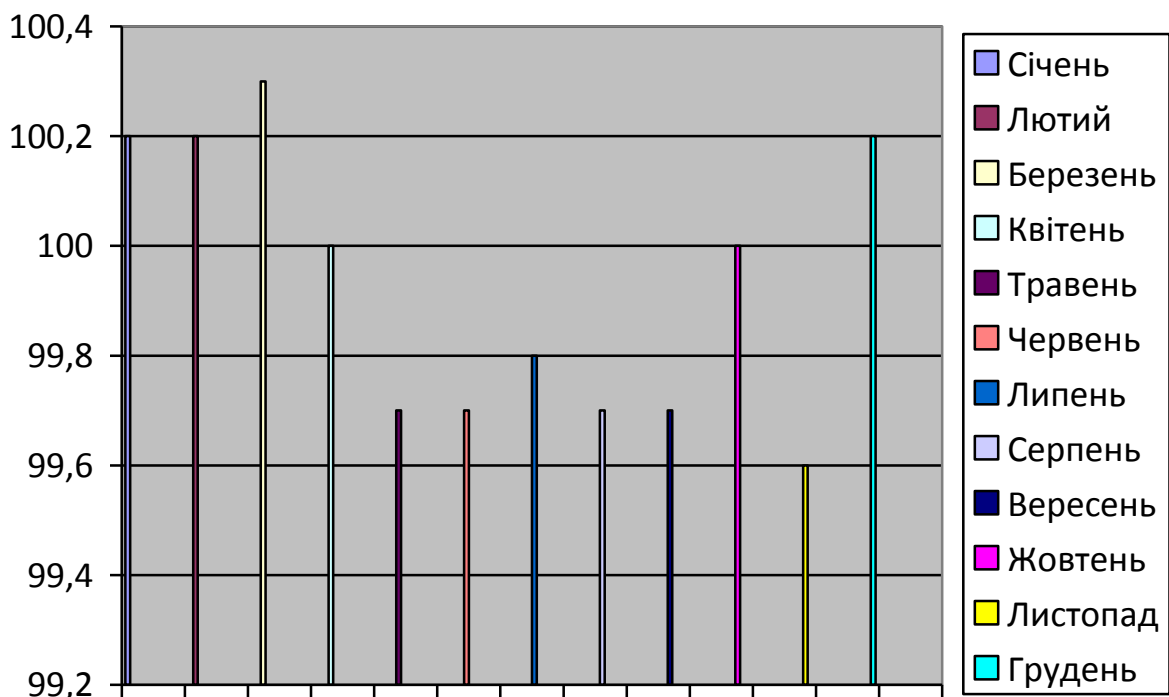
За останні 5 років в Україні відбулись зміни в економічній ситуації, зокрема інфляція 2014 р. Розглянемо детальніше, що призвело країну до такого стану та які наслідки ми отримали.

2012 рік в Україні характеризувався зниженням вартості споживчого кошика, адже, порівняно з попереднім роком індекс споживчих цін знизився до 0,8%. Завдяки високій пропозиції продовольчих товарів на внутрішньому ринку країни вони значно здешевіли. Цьому сприяв високий врожай плодоовочевої продукції у 2011-2012 рр. та розвиток технологій по зберіганню і реалізації продовольчих товарів. Темпи інфляції суттєво уповільнилися – до 0,8%, тоді як у 2011 р. цей показник сягав 8,0%. У підсумку ціни за 2012 р. знизились на 35,5%.

Інфляція витрат. Протягом усього 2012 р. індекс споживчих цін характеризувався низхідним рухом, так як пропозиція товарів була дуже великою. На світових ринках відбувалось також зниження цін. Як наслідок, продукти та безалкогольні напої падали в ціні щомісяця. Порівнюючи вартість комунальних послуг 2012 р. з 2011 р., можна сказати, що вона зменшилась з 11,0% до 0,7%. Цьому сприяло зниження вартості опалення, холодної води, гарячої, електроенергії. Проте, у грудні ціни на житлово-комунальні послуги зросли за рахунок збільшення цін на газ. Ціни на нафту стабілізувались, тому зростання вартості на паливо сповільнилось, порівняно з попереднім роком.

Інфляція попиту. Протягом 2012 р. відбувалось зниження базової інфляції. Оскільки сукупний попит знаходився нижче потенційного рівня, то можна стверджувати, що інфляція є невисокою.

Індекс цін виробників. Протягом всього року він знижувався, і в підсумку склав 0,3%. Це пов'язано з зі зміною цін на світових ринках промислових товарів.

Рисунок 1. Індекс споживчих цін за 2012 р.,%

Примітка: складено автором на основі джерела [12]

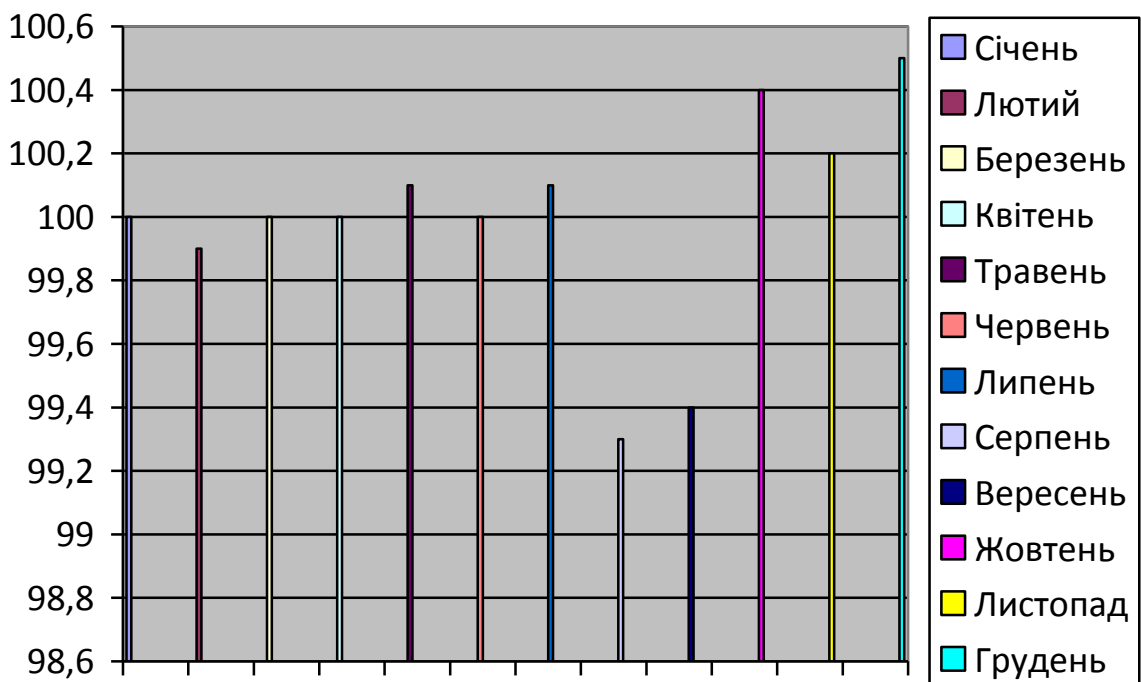
За підсумками 2013 року споживчі ціни в Україні зросли на 0,5%. Це відбулось через підвищення цін на підакцизну продукцію, паралельно зі зниженням вартості сирих харчових продуктів. За грудень ІСЦ зріс також на 0,5%. За рік базова інфляція становила 0,1% та характеризувалась зниженням цін на імпортні продукти та сукупним попитом, нижчим потенційного рівня.

Інфляція попиту. Протягом 2013 р. спостерігалось зростання реальної заробітної плати населення, відбувалось відновлення кредитування домогосподарств, завдяки чому внутрішній споживчий попит підтримувався на рівні.

Інфляція витрат. Небазова інфляція за рік перевищила базову та становила 0,9%. Зросли ціни на підакцизну продукцію, що зумовлено новими правилами адміністрування акцизного податку. Крім того, з вересня 2013 року було підвищено плату за маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Ціни на тарифи та послуги житлово-комунального господарства залишались на сталому рівні. Вартість транспортних послуг зросла на 5,3% за рік, переважно внаслідок

підвищення тарифів на міжміські пасажирські перевезення залізничним транспортом.

Індекс цін виробників. За 2013 р. ІЦВ зріс на 1,7%. Така зміна пояснюється зменшенням попиту на продукцію промислової галузі та зниженням цін на світових ринках на сировину.

Рисунок 2. Індекс споживчих цін за 2013 р.,%

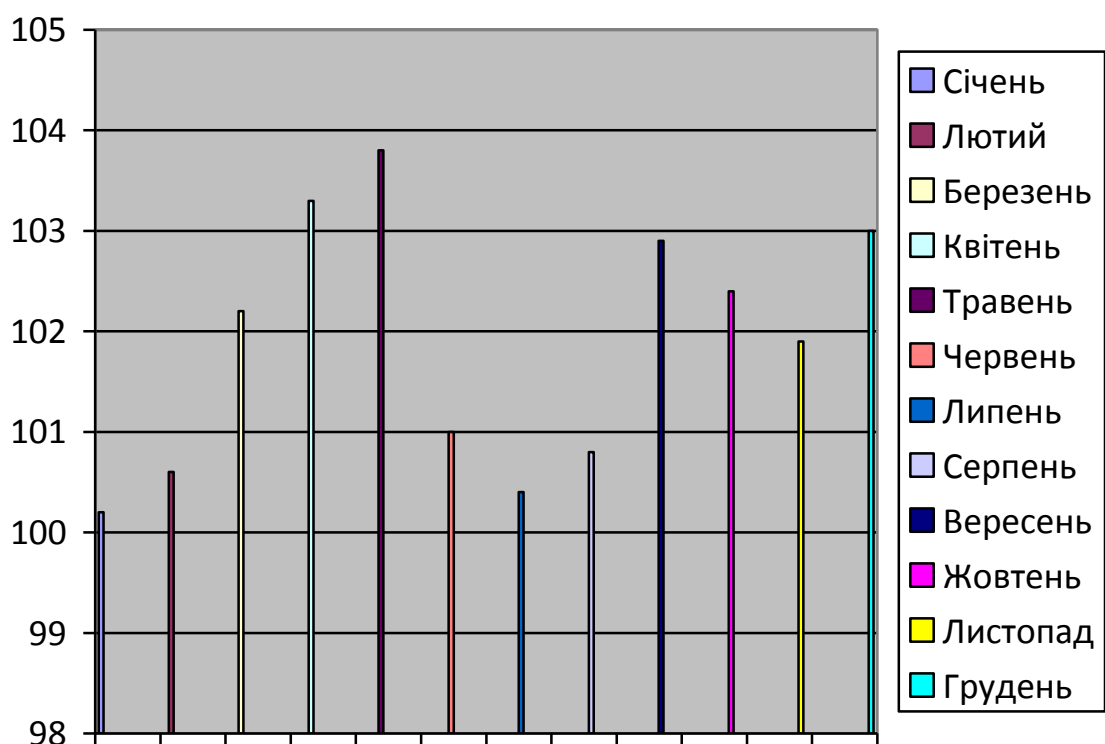
Примітка: складено автором на основі джерела [12]

Стрімке зростання інфляції відбулось у 2014 р. до 24,9%. Цьому сприяв військовий конфлікт на Сході та девальвація гривні. Ціни на продукти харчування зросли на 27%. Відбулось зростання тарифів на житлово-комунальні послуги. Девальвація гривні зумовила подорожчання сировини з-за кордону.

Інфляція попиту. Базова інфляція зросла з нульового рівня на початку року до 22,8%. Подорожчання окремих продовольчих товарів було стримане обмеженням їх експорту до Російської Федерації. Цим чинником було стримано зростання вартості сирів, зважаючи на високі обсяги їх експорту до Росії та низькі можливості для заміни такого експорту.

Інфляція витрат. Небазова інфляція за 2014 р. становила 27,2%. Підвищення акцизів упродовж 2014 р. спричинило зростання вартості алкогольних напоїв та тютюнових виробів на 25,9%. Найбільше зросли ціни на фрукти (на 55,9%), пропозиція яких переважно формується імпортом. Суттєво зросли ціни на гречані крупи через зниження їх врожаю у звітному році та скорочення посівних площ у наступному. Ціни на паливо за звітний рік підвищилися на 60,7%.

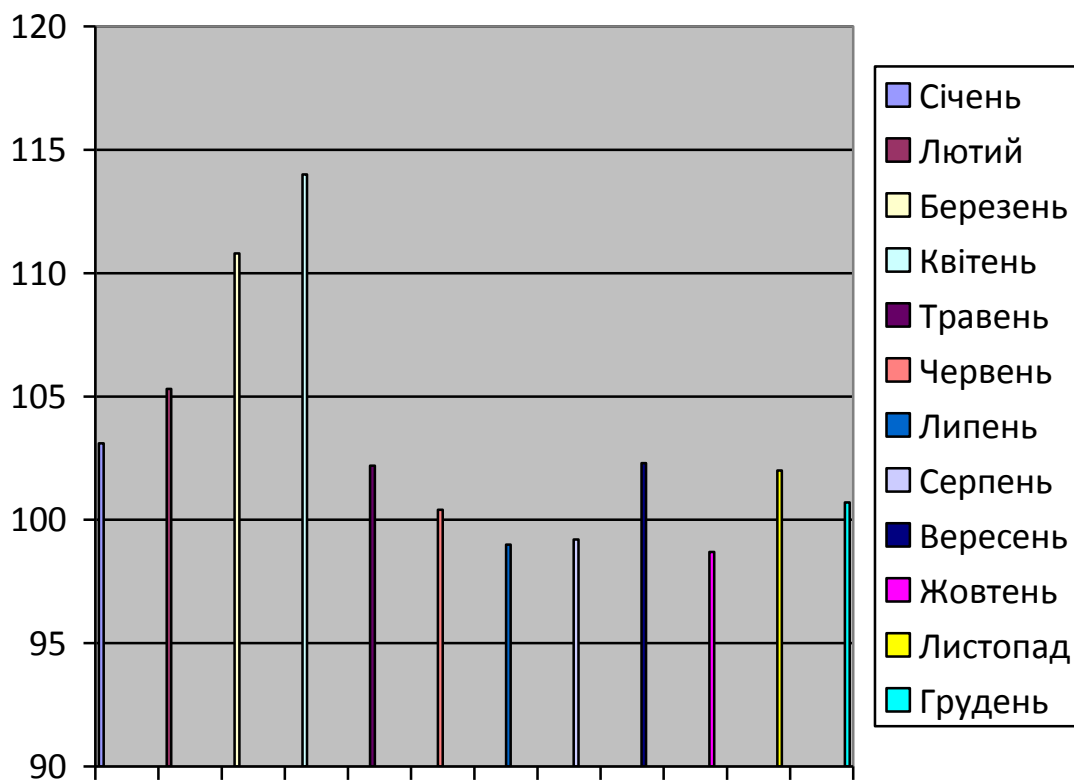
Індекс цін виробників. Як і споживчі ціни, ціни в промисловості в 2014 р. теж збільшились. За підсумком звітного року ІЦВ зріс на 31,8%.

Рисунок 3. Індекс споживчих цін за 2014 р.,%

Примітка: складено автором на основі джерела [12]

У 2015 р. уповільнення споживчої інфляції набуло стійкого характеру. Базова інфляція зменшилась до 20%. Продовжили підвищуватися ціни на товари, які переважно імпортуються: побутову техніку, фармацевтичну продукцію, фотоапаратуру. Небазовий ІСЦ у грудні теж зменшився, це пов'язано зі зменшенням цін на тютюнові вироби. Незмінною в грудні залишилася вартість послуг ЖКГ.

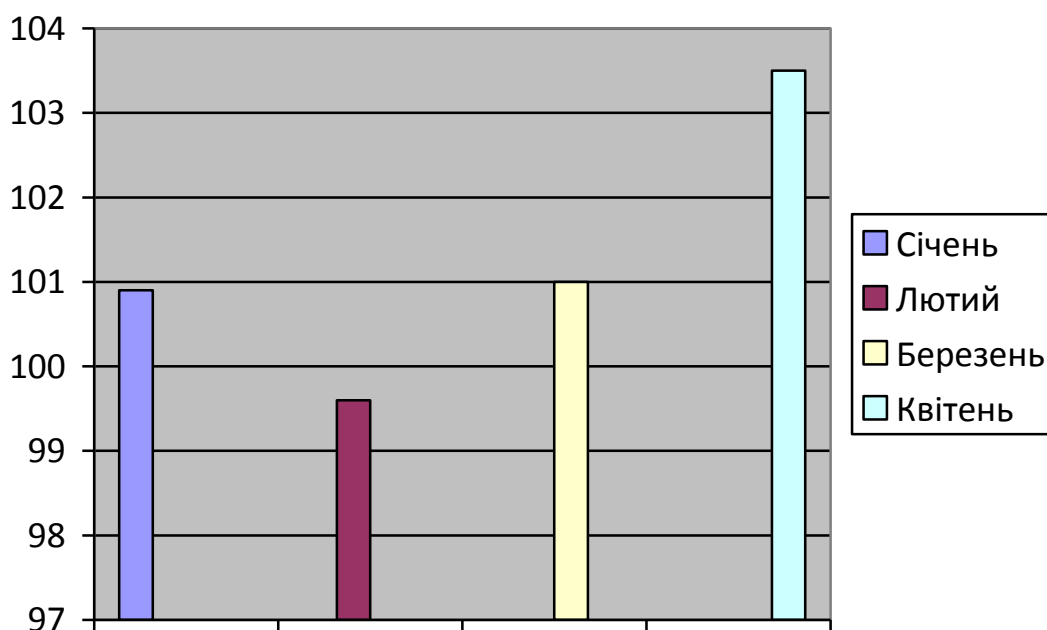

Рисунок 4. Індекс споживчих цін за 2015 р.,%

Примітка: складено автором на основі джерела [12]

У квітні 2016 року, споживча інфляція зменшилась до 9,8%. Оскільки з 1 квітня скасовано знижку на природній газ для споживання населення, це спричинило немалий вплив на інфляцію. Збільшення ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби теж вплинуло на рівень інфляції. Як наслідок підвищення світових цін на нафту виникає підвищення ціни на паливо на національному ринку. Слабкий споживчий попит та укріплення курсу гривні підтримують базову інфляцію на помірному рівні. Знизились ціни на побутову техніку, фармацевтичну продукцію та інші імпорتنі товари, які можна віднести до базового ІСЦ. Інфляція промисловості залишається досить високою, на рівні 10,1%.

Рисунок 5. Індекс споживчих цін за 2016 р.,%

Примітка: складено автором на основі джерела [12]

Враховуючи різні фактори по формуванню інфляції можна зробити висновок, що в цьому є певна економічна циклічність. Традиційно розрізняють такі стадії економічного циклу: пожвавлення, зростання, рецесія і депресія [10, с. 417]. Кожен з них має свої риси, що стають характерними для економіки, коли вона входить у ту чи іншу з перерахованих стадій. На стадії пожвавлення спостерігається найнижчий рівень відсоткової ставки на кредитному ринку, оскільки банки прагнуть стимулювати попит підприємств на кредитні ресурси; низьким є рівень вартості активів, що дозволяє започаткувати власний бізнес; незначним є обсяг доходів підприємств, проте завдяки названим вище обставинам, він поступово збільшується. Якщо розглядати економіку України, то останній раз фаза пожвавлення була для неї характерною у 2004 р. [7, с. 51]. Приходимо до висновку, що інфляція на фазі пожвавлення економічного циклу мала низький та помірний рівень, порівняно з іншими періодами, представленими на цьому рисунку. Для стадії зростання (2004-2007 рр. [7, с. 51]) притаманні тенденції у економічній сфері, такі як зростання рівня відсоткової ставки у банківській системі та відповідно вартості виробничих і фінансових активів; збільшення

рентабельної діяльності господарських структур, яка досягає свого максимуму порівняно з іншими стадіями економічного циклу. Індекс інфляції у такий період є стабільно помірним, але згодом спостерігається його поступове підвищення, що є сигналом до закінчення фази зростання і переходу до періоду рецесії, старт якій, зазвичай, дає економічна або фінансова криза, що і спостерігалось в економіці України у 2008-2009 рр. Для стану рецесії характерне стрімке зростання вартості капіталу та активів, їх ціни досягають максимальних значень, обмежуючи можливості фінансування діяльності суб'єктам господарювання, що не дозволяє їм отримувати високі прибутки та є причиною збитковості багатьох із них [7, с. 417]. На цій стадії економічного циклу спостерігається швидке та стрибкоподібне зростання інфляції, як у 2008 році), яке можна уповільнити лише зваженими та продуманими діями уряду та державних регуляторів. Для економічної депресії характерним є падіння рівня відсоткових ставок, вартості активів, рівнів доходів суб'єктів економіки та прибутковості підприємницьких структур [10, с. 417]. Фаза депресії триває в Україні з моменту закінчення першої хвилі світової фінансової кризи 2008-2009 рр., тобто з 2010 р. Інфляція у цей період була найнижчою за увесь аналізований проміжок часу, проте нині її показник знову починає стрімко зростати. Отже, можна зробити висновок про зв'язок рівня інфляції з циклічними коливаннями в економіці. Отже, інфляція в економіці є не окремим явищем, що безпричинно виникає та зникає. Інфляційний процес перебуває у стійкому непорушному зв'язку із економічним циклом, а тому за показником інфляції можна зробити висновок щодо того, на якій стадії розвитку нині перебуває економіка тієї чи іншої країни.

Як бачимо інфляційний процес є притаманним для різних країн, зокрема і для України. Для кожної економіки є характерні різні прояви інфляції, тому це питання є індивідуальним для кожної економіки та потребує державного регулювання. По Україні можна підсумувати такі риси прояву інфляції:

- Зниження курсу національної валюти;
- Підвищення цін на товари;
- Зниження якості на товари;

- Зниження купівельної спроможності населення;
- Падіння обсягів виробництва;
- Схильність до накопичення іноземної валюти;
- Розвиток тіньової економіки;
- Збільшення дефіциту державного бюджету;
- Збільшення соціальної нерівності у суспільстві;
- Знецінення депозитів та інших фінансових заощаджень;
- Зниження довіри до банківських систем.

3. Особливості антиінфляційної політики

Для того, щоб стримати інфляцію та позбутись її негативних наслідків, держава проводить антиінфляційну політику. Метою антиінфляційного регулювання є встановлення контролю за інфляцією і досягнення прийнятих для народного господарства темпів її зростання [2, с. 11]. Вибір конкретних шляхів антиінфляційної політики залежить від багатьох факторів, зокрема від: характеру інфляційних процесів, політичних аспектів, об'єкта інфляційних витрат.

Основну роль по стримуванні інфляційних процесів виконує Центральний банк. За допомогою апарату центрального банку він здійснює управління грошовою системою і виконує функції, які законодавчо за ним закріплені. Ключовим завданням Центрального банку кожної країни є підтримання стабільності національної одиниці. Згідно із ст. 99 Конституції України основною функцією Національного банку України є забезпечення стабільності національної грошової одиниці [1], яку він виконує через банківський нагляд, систему розрахунків, валютне регулювання, рефінансування комерційних банків, обслуговування державного бюджету.

У ході реалізації грошово-кредитної політики Національний банк основну увагу приділяє питанням утримання інфляції на відносно низькому рівні. Центральний банк з метою регулювання кількості грошей та процентної ставки застосовує такі заходи:

- За об'єктами впливу:
  - стимулювання кредитної емісії;
  - стримування кредитної емісії.
- За характером параметрів:
  - кількісні інструменти впливають на стан кредитних можливостей комерційних банків;
  - якісні інструменти – пряме регулювання банківських кредитів.
- За формою впливу:
  - адміністративні інструменти – у формі директив, інструкцій від НБУ, які націлені на обмеження сфери діяльності кредитних установ. Це лімітне

кредитування для окремих банків, ліміти на обсяг чи вартість кредитів, які надаються різним галузям, пряме регулювання процентної ставки. В Україні такі методи застосовуються за умов гіперінфляції.

- ринкові інструменти – формування певних умов на грошовому ринку та ринку капіталів, шляхом впливу НБУ на грошову пропозицію.
- За строками впливу:
  - короткострокові інструменти, за допомогою яких досягаються проміжні грошово-кредитні цілі;
  - довгострокові інструменти діють від одного року і більше, для того щоб стабілізувати економічну ситуацію та сприяти її зростанню.

Для проведення ефективної монетарної політики грошовий ринок повинен відповідати певним умовам:

- високий рівень структуризації грошового ринку, за якого успішно функціонують всі складові ринку;
- достатній рівень ліберизації всіх секторів грошового ринку для забезпечення вільного переміщення грошей;
- вільний доступ усіх комерційних банків на будь-який сектор грошового ринку.

Таким чином, Національний банк України вдало регулює грошово-кредитну систему. Проте, крім цього є інші методи боротьби з інфляційними процесами, зокрема, у міжнародній практиці виділяють 3 основні класичні напрями по боротьбі з інфляцією:

- Дефляційна політика (регулювання попиту);
- Політика доходів (регулювання витрат);
- Адаптаційна політика [5, с. 44].

Дефляційна політика регулює та обмежує платоспроможний попит, для цього вона використовує кредитно-грошовий і фінансовий механізм. Ця політика скорочує витрати державного бюджету і таким чином зменшує зайві кошти в обігу. Зазвичай, скорочуються витрати на субсидії підприємствам, соціальні, військово-промислові потреби, інфраструктуру. Ця політика є ефективною, проте

вона може викликати напруження у суспільстві, банкрутство підприємств, зменшення зайнятості населення. Тому держава повинна вміло поєднувати різні методи антиінфляційної політики для загального добробуту населення.

Політика доходів передбачає державне регулювання цін та заробітної плати. Це полягає у фіксованому рівні заробітної плати та цін або ж певному допустимому зростанні. Антиінфляційним методом є її таргетування. Це одна із концепцій монетарної політики, що складається з трьох основних пунктів:

- закріплення цінової стабільності законодавчо;
- оприлюднення цільових показників інфляції центральним банком;
- оголошення планів органів влади щодо монетарної політики.

Для того, щоб антиінфляційна політика була ефективнішою, проводиться подальше прогнозування економічної ситуації, проте, такі дослідження не є точними.

Другий напрям антиінфляційної політики в Україні – це заходи щодо державного контролю за цінами та заробітною платою, які здійснювали Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Антимонопольний комітет України [9, с. 47]. Встановлювалась фіксована заробітна плата та ціни. З однієї сторони це добре, адже, таким чином стримується інтенсивність інфляційних темпів, а з іншої – відбувається обмеження платоспроможного попиту. У довгостроковому періоді такий метод стримування інфляції використовувати не варто, адже контроль над цінами блокує ринковий механізм, порушує систему взаємозв'язків між виробниками і споживачами. Тому в Україні антиінфляційна політика проводиться шляхом обмеження зарплати за допомогою податків, обмеження рівня цін в певних розмірах, встановлення темпів підвищення заробітної плати при укладанні колективних угод.

Якщо дослідити, то швидше за все, в нас проводиться не антиінфляційна політика, а політика пристосування до інфляції, про що свідчить адаптаційна політика, яка реалізується за рахунок індексації доходів. Загалом, інфляцію можна подолати тоді, коли застосовувати ці всі методи комплексно. Проте, заходи органів влади не завжди були ефективними. Інфляція може легко перейти з

регульованої в нерегульовану та завдяки галопуючим темпам призвести до тяжких наслідків, як економічних, так і соціальних. Антиінфляційна політика є ефективною тоді, коли вона менше втручається у виробництво, тоді розвиток підприємництва та ринкового механізму є кращим.

На жаль, методика розрахунку інфляції в Україні не відповідає методикам розвинених країн. Зважаючи на те, що припускається купівля однієї пари взуття на рік жінкою, можна зробити висновок, що індекс інфляції фіксується по незаможних жителях.

На теперішній час ми маємо нестабільну політичну, економічну ситуацію, влада працює не узгоджено, чим і викликає недовіру в населення. Більшість людей хоче виїхати за кордон в пошуках кращого життя, яке включає кращу заробітну плату, більше робочих місць, впевненість у завтрашньому дні.

Якщо взяти, наприклад, ситуацію 2007 р., то можна побачити, що впливові торговці значно підняли зимою ціни на продукцію, у період різдвяно-новорічних свят зі словами «все одно куплять, нікуди не дінуться». Спочатку це не було надто помітно, оскільки в нашій країні, на відміну від інших розвинених країн, завжди підносять ціни перед святами. Проте, з часом, коли інші підприємці та виробники зрозуміли, що на цьому можна добряче заробити, вони вирішили також піднести ціни. Цьому допомогли і ЗМІ, які по всіх каналах почали розповсюджувати інформацію про інфляцію, яка набуває страшних обертів. Народ одразу ж вирішив переводити гроші в товар і таким чином скупляти все на ринках. Ініціатори інфляції домоглися своєї мети і населення повірило, що високі ціни – це нормально і процес зростання цін не можливо зупинити. Схожа ситуація відбулась у 2014 р., коли інфляція сягнула надзвичайного високого рівня, коли гривня зовсім знецінилась і співвідношення гривні до долара було 40 грн. : 1 дол. З цього виникає запитання: як в нашій країні проводяться інфляційні прогнози та чи напрямлена політика уряду на антиінфляційну боротьбу чи в протилежний бік. На жаль, в Україні процвітає валютна спекуляція, що також негативно впливає на ситуацію в Україні. І влада на це спокійно дивиться. Якщо пройтись по ринку, то

можна зустріти багато валютних спекулянтів, які розвивають тіньову економіку у країні і таким чином посилюють інфляцію.

Для того, щоб виправити таку ситуацію потрібно, найперше, проводити роз'яснювальні бесіди з населенням на рахунок інфляції, її причин та наслідків, щоб не виникало інфляційних очікувань, які надзвичайно впливають на психологію населення; підвищити ступінь товарності народного господарства; правильно організовувати приватизацію державної власності; підвищити норму заощаджень та зменшити ступінь їх ліквідності; вміло поєднувати різні методи антиінфляційної політики; слідкувати за випуском грошової маси; врегульовувати ціни на продукцію та валютні спекуляції.

Кабінет міністрів прогнозує, що у 2017 р. інфляція знизиться до 10,3-8,1%, в 2018 р. до 7,6-5,5%, а у 2019 р. до 5,8-5,2%. На жаль, прогнози не є точними, проте органи влади обіцяють досягти цих показників та працювати узгоджено.

Висновки

Отже, як бачимо, інфляція – це складний процес, який залежить від багатьох факторів. У країнах, що розвиваються інфляційний процес знаходиться під впливом надлишкової грошової емісії, що спричинена різким перевищенням витрат над доходами. У розвинених країнах такого не відбувається, адже грошова маса в обігу знаходиться під контролем і може збільшуватись лише темпами зростання ВВП. Інфляція на пряму пов'язана із обсягом грошової пропозиції. Як тільки в обігу знаходиться більше грошових засобів, ніж потрібно виникає інфляційний процес і грошова одиниця знецінюється. Проте, це не всі причини. Крім цієї, можна виділити і такі: наявність інфляції в інших країнах; світові економічні кризи; стан платіжного балансу; дефіцит держбюджету; витрати на військові цілі; витрати на соціальні цілі; інфляційні очікування; кредитне перенасичення; надмірні інвестиції в галузі, що не дають відповідного прибутку; диспропорції між попитом і пропозицією, доходами і витратами.

В Україні, протягом останніх п'яти років інфляційна ситуація була нестабільною і характеризувалась то збільшенням, то зменшенням. У 2012 та 2013 рр. інфляція визначалась низхідним рухом та більш-менш стабільним індексом споживчих цін. У 2014 р. відбувається зростання інфляційного показника, що негативно впливає на економічну ситуацію. Протягом наступних років органи влади намагаються врегулювати наслідки цього явища, а саме: зниження курсу національної валюти; підвищення цін на товари; зниження якості на товари; зниження купівельної спроможності населення; падіння обсягів виробництва; схильність до накопичення іноземної валюти; розвиток тіньової економіки; збільшення дефіциту державного бюджету; збільшення соціальної нерівності у суспільстві; знецінення депозитів та інших фінансових заощаджень; зниження довіри до банківських систем та влади.

Зважаючи на прогнози, інфляція у наступних роках зменшиться, проте, це лише прогнози.

На мою думку, якщо органи влади будуть узгоджено працювати між собою, вміло поєднувати антиінфляційні методи боротьби та намагатись робити усе

можливе, щоб стабілізувати економіку, то країні не загрожуватиме така проблема. Населення зможе довіряти владі та буде робити усе можливе, щоб наша держава була економічно розвинена.

Список використаної літератури:

1. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Бицюра Ю. Аналіз інфляції в Україні / Ю. Бицюра // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 1. – С. 10–13.
3. Івасів Б.С. Гроші та кредит : підручник / Б.С. Івасів. – Тернопіль: Карт-бланш, К. :Кондор, 2008. – 528 с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит : теорія і практика : навч. посібник / Д.І. Коваленко. К. : Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.
5. Марцин В. С. Деякі підходи до регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки / В. С. Марцин // Економіка розвитку № 1(65). – 2013. – С. 42–4.
6. Михайловська І.М. Гроші та кредит : навчальний посібник / І.М. Михайловська, К.Л. Ларіонова – Львів : Новий світ - 2000, 2006. – 432 с.
7. Нескородєв С. Аналіз цін та інфляції в ході «середнього» циклу національної економіки (1999–2012 рр.) / С. Нескородєв // Вісник НБУ. – 2014. – № 1. – С. 50-54.
8. Савлука М.І. Гроші та кредит : підручник / М.І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2006. – 744 с.
9. Сменковський А. Інфляція та економічне зростання: статистичний вимір / А. Сменковський // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5–6. – С. 45–54.
10. Чершнев Ю.В. Динамічна модель циклічного розвитку економіки / Ю.В. Чершнев // Формування ринкової економіки. – 2011. – № 25. – С. 415-423.
11. Щетинін А.І. Гроші та кредит : підручник / А.І. Щетинін – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
12. Урядовий кур'єр [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukurier.gov.ua/uk/>.
13. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.